

- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Δημήτρη μου, χρόνια πολλά για τόν καινούργιο χρόνο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μόνο " χρόνια πολλά " μου λές Γιαγιο ; Δέν μου λές και καλορρίζικο τό καινούργιο μας στέκι ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Θά φτάσωμε και στά καλορρίζικα. Πρῶτα πρῶτα δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ὅτι ἐδῶ και πέντε μέρες διώξαμε τόν παλιό χρόνο και μπήκαμε στόν καινούργιο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μέ τό καλό.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ Μέ τό καλό βεβαια και μέ καθε εὐτυχία στό καινούργιο μας στέκι, ὅπως τό εἶπες, τόν Σταθμό τῶν 'Ενόπλων Δυνάμεων, ὅπου ~~ἀπό~~ θά τά λέμε και θά μᾶς ἀκοῦνε οἱ φίλοι μας καθε Κυριακή, βράδυ ~~στο~~
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μ' ἄλλα λόγια μετακομίσαμε. Στά παλιὰ ἀθηναίικα χρόνια οἱ ἀθηναῖοι μετακομίζανε τήν πρώτη Σεπτεμβρίου.
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ 'Ακριβῶς, τήν πρώτη Σεπτεμβρίου λήγανε τά συμβόλαια τῶν ἐνοικιάσεων και φεύγανε οἱ ἀθηναῖοι ἀπό τά σπίτια τους για νά πᾶνε σέ ἄλλα. Αὐτό ἄλλως τε τό λέει και ὁ μεγάλος χιουμορίστας τῆς παλιᾶς ἐποχῆς, ὁ Σουρῆς :
- Και πάλιν ὁ Σεπτέμβριος, τά ἴδια και τά ἴδια και κάρρα και χαμάληδες, φωνές και κουβαλίδια...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εμεῖς μετακομίσαμε μήνα ~~παιδιά~~ 'Ιανουάριο κι' ἀπ' ἐδῶ ἀπό τό καινούργιο μας στέκι, θά ἐξακολουθήσωμε τό παλιό μας τό βιολί...
- ΓΙΑΝΝΙΑΝΗΣ "Οχι μέ βιολί, μέ πιάνο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αρχισες τά καλαμπούρια Γιαγιο ; Καλή ἀρχή. Τέλος πάντων, θά ἐξακολουθήσωμε νά ἀναπολοῦμε τά παλιὰ, για νά τά θυμοῦνται οἱ παλιοί ἀθηναῖοι και νά τά μαθαίνουν οἱ νεώτεροι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Αλήθεια, γιά πές μου σχετικῶς μέ τήν πρωτοχρονιά. Εἶχε στά παληά χρόγια κανένα ιδιαίτερο γνώρισμα, κανένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ἢ πρώτη μέρα τοῦ νέου "Ἐτους ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶχε πολλά. Τό πρῶτο ἀπ' αὐτά, ἐξακολουθεῖ ἀκόμη καί σήμερα καί εἶναι οἱ κανονιές τοῦ Λυκαβητοῦ μέ τήν ἀνατολή τοῦ ἡλίου. Οἱ ἀθηναῖοι, ξενυχτισμένοι ἀπό τήν χαρτοπαιξία τῆς παραμονῆς, κοιμόντουσαν βαθειά ὅταν ἐνέτελλα ὁ ἥλιος καί ξυπνοῦσαν ἀπό τίς κανονιές τοῦ πυροβολείου τοῦ Λυκαβητοῦ. Φυσικά δέν εἶχανε καμμιά διάθεσι νά σηκωθοῦν ἀπό τίς ἐπτάμιση τό πρωῖ καί ἀφοῦ περίμεναν μερικὰ λεπτά νά σταματήσει ὁ Λυκαβητός τό μπάμ καί τό μπούμ, γυρίζανε ἀπό τό ἄλλο τους πλευρό καί ξανακοιμόντουσαν.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αὐτό σ' υνηθίζεται ἀκόμη καί σήμερα. Ὁ Λυκαβητός μέ τά πυροβολεῖο του ἐξακολουθεῖ νά μᾶς ἀναγγέλη τήν Πρωτοχρονιά. Τίποτε ἄλλο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό 'Ε ω θ ι ν ό ν !

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τί ἦτανε τό 'Ε ω θ ι ν ό ν ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κατά τίς ἐννιά τό πρωῖ, ἐνῶ καλά καλά δέν εἶχε ἀκόμη ξυπνήσει ἡ 'Αθήνα, μία στρατιωτική μπάντα, ἐγύριζε τοὺς πιό κεντρικούς δρόμους παίζοντας ἕνα ἐμβατήριο τοῦ γερμανοῦ ἀρχιμουσικοῦ Σάϊλερ πού ἐλέγετο 'Ε ω θ ι ν ό ν. Νομίζω πῶς ἀξίζει νά τό θυμίσωμε στοὺς παλαιούς αὐτό τό ἐμβατήριο. "Αν θέλῃς παῖξ' το λιγάκι...

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Εἶναι αὐτό πού μου ἔδωσες προχθές ; Νά τό παίξω.

ΕΚΤΕΛΕΙΤΑΙ ΜΕ ΠΙΑΝΟ ΜΟΝΟΝ Τὸ Ε Ω Θ Ι Ν Ο Ν.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό ἦτανε ! Νά 'ξερεις Γιάγκο τί συγκίνησι καί τί ἀσπληνῆσεις μου φέρνει αὐτό τό πρωτοχρονιάτικο ἐμβατήριο. Δέν ὄπῃρχαν τότε ραδιόφωνα καί τό χαρούμενο πρωῖνό ξύπνημα γινότανε πάντα μ' αὐτό τό ἐμβατήριο.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Αλλα πρωτοχρονιάτικα έθιμα ; "Εχω ακούσει νά λένε πολλά για τίς κάρτες μέ τίς εύχές. Φαίνεται πώς ήτανε κακός μπε-
λας αύτή ή ιστορία.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Είχε όμως μία δικαιολογία. Δέν είχανε τότε οί υπάλληλοι δέκατο τρίτο μισθό για δωρο. "Εξοδα όμως, είχανε. Γι' αυτόν τόν λόγο, οί περισσότεροι υπάλληλοι του Δήμου, μοιραζόντουσαν σέ μικρές ομάδες και τυπώνοντας μικρές κάρτες, γυρίζανε τά σπίτια και μοιράζανε τίς κάρτες αυτές περιμένοντας φιλο-
δώρημα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μά και σήμερα νομίζω, ακόμη, οί σκουπιδιάρηδες και οί διανο-
μείς του ταχυδρομείου κατι τέτοιο κάνουν.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Αλλοτε, πενήντα χρόνια πριν, ζητούσαν φιλοδώρημα και οί φανοκόροι, έκείνοι πού γύριζαν μέ τό μακρύ κοντάρι και άνα-
βαν τά φανάρια των δρόμων, οί φανοσβέσται ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Εκείνοι πού σβήνανε τά φανάρια τό πρωί ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Κι' εκτός άπ' αυτούς και τούς διανομείς του Ταχυρομεί-
ου, είχανε και τούς έ μ φ υ σ η τ ά ς ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί ήτανε αυτοί ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Υπάλληλοι του 'Λεριόφωτος, του Γιαζιοθ, πού πηγαίνανε στά σπίτια όταν τό γιάζ έβούλωνε, νά φυσήξουν μ' ένα μηχανήμα τό φωταέριο. Και τυπώνανε κάρτες πράσινες μάλιστα, μέ σχε-
διασμένο τό σχηματικό μηχανήμα και μέ τά έξης λόγια : Οί έμφυ-
σηταί του φωταερίου, σας εύχονται υγείαν και εύτυχίαν διά τό νέον έτος.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πάλι καλά πού δέν λέγανε : σας εύχονται νά μήν βουλώνη πο-
τέ τό γιάζι... Δέν τούς συνέφερε μία τέτοια εύχή. Κανένας άλλος εύχέτης ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολλοί. 'Από τούς πιο περίεργους ήτανε ό κατσικιάς, ό γαλα-
τάς δηλαδή πού γύειζε στους δρόμους μέ τίς κασιίκες του και

ἔρμεγε προστά στίς νοικοκυρές τό γάλα. θυμάμαι ὅτι οἱ κάρτες τοῦ
γαλατᾶ, ἦτανε ἔμμετρες. Διάβασε Γιάγκο μου τήν κάρτα τοῦ κατσι
κᾶ γιά νά τήν θυμηθοῦν μερικές παλαιές νοικοκυρές :

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ παγωνιά καί μέ βροχή, ἀλλοιώτικα δέν γίνεται
περνᾶω ἀπό τό σπίτι σας, τό γάλα σας νά πίνετε,
ἀξίζω φιλοδώρημα νά πάρω φυσικά
καί μήν ξεχνᾶτε φίλοι μου, ποτέ τόν κατσικᾶ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅμως ἐκεῖνος πού τοῦς περνοῦσε ὅλους σέ φτιχουργική ἐκπαι-
τητα ἦτανε ὁ σκουπιδιάρης. Διάβασε Γιάγκο μου τήν κάρτα τοῦ
παλαιοῦ ἀθηναίου σκουπιδιάρη :

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ὀλοχρονίς ἀπ'τό πρωῖ, σέ κάθ' ἕνα σοκάκι
γυρίζω μέ τό κάρρο μου καί μέ τό καμπανάκι
κι' ὄλο βροντάω : Ντάγι-ντάγι-ντάγι... γυρεύοντας νά πάρω
ὄσα σκουπίδια ἔχετε καί τά πετῶ στό κάρρο.
Γι' αὐτό λοιπόν κυράδες μου, ἔν εἶναι ὄρισμός σας
δόστε κι' ἐμέ τόν κόπο μου καί ὁ Χριστός βοηθός σας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅμως παιρός εἶναι νά θυμηθοῦμε καί κανένα παλαιό τραγουδι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί ἐπειδή λέγανε οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι : Ἀπό Διός ἔρ-
χεσθαι, νομίζω πώς πρέπει νά δώσωμε τό προβάδισμα στόν
ἐθνικό μας ποιητή, τόν Διονύσιο Σολωμό.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ σωστά. Ὁ Σολωμός ἔγραφε ποιήματα. Ὅμως μερικά ἀπ' αὐτά
τά πήραν ἀργότερα συνθέτες καί τά ἐτόνισαν μέ μεγάλη ἐπιτυ-
χία νομίζω. Καί εἶμαι βέβαιος ὅτι θά μοῦ προτείνεις νά θυ-
μηθοῦμε τήν Ξανθοῦλα.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό βρήκες. Ἄς ἀρχίσωμε ἀπό τήν Ξανθοῦλα, πού ἐκτός τῆς γλυ-
κειᾶς τῆς μελωδίας, ἔχει καί στίχους ἀξιόλογους.

Μήν εἶδες τήν Ξανθοῦλα
τήν εἶδα, φές, ἀργά.
Πού μπήκε στήν βαρκουλα
νά πάη στήν Ξενητειά.

Ἐφιύσωνε τ' ἀγέρι
λευκότετα πανιά
ὡσάν τὸ περιστέρι
πού ἀνοίγει τὰ φτερά.

Ἐστέκονταν οἱ φίλοι
μέ λύπη, μέ χαρά
κι' αὐτὴ μέ τὸ μαντηλι,
τούς ἀποχαιρετᾶ.

Καί τὸν χαιρετισμό της
ἑστάθημα νά ἰδῶ
ὡς πού ἡ πολλή μακρότης
μου τό κρυψε κι' αὐτό.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Αὐτοί ἦτανε οἱ στίχοι τοῦ Σολωμοῦ. "Ἄς ἀκούσωμε τώρα καί
τὴν μελωδία πού θά τὴν τραγουδήσῃ ἡ γλυκειά φωνή τῆς Κλειῶς
Δενάρδου.

ΑΚΟΥΓΕΤΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κάτι τέτοια τραγούδια Γιάγιο, μέ φέρνουνε σέ δύσκολη θέσι.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί σέ δύσκολη θέσι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι αὐτά τὰ ρομαντικά καί γλυκανάλατα - νά ποῦμε - τρα-
γούδια, δείχνουν μιὰ ἐποχή πρωτόγονη, ἀφελῆ, ρομαντική
καί ἄδολη. Αὐτό εἶναι μία διαπίστωση. "Ἢ ὄχι ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Εἶναι μία διαπίστωση.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ὅμως ἔρχεται ἄλλη διαπίστωση πού συγκρούεται μέ τὴν πρώτη.
Μιὰ διαπίστωση πού μᾶς βεβαιώνει ὅτι ἡ ἐποχή ἐκείνη, δέν
ἦτανε τόσο ἀπλοϊκή καί ἀφελῆς, μά ἀντίθετα ἦτανε παμπόνηρη.
Κι' αὐτό δέν τό λέω ἐγώ, μά ὁ Σουρῆς, ὁ Γεώργιος Σουρῆς, χα-
ριτολόγος βέβαια, μά ταυτόχρονα καί ἔμμετρος χρονογράφος
τῶν σπηνηθειῶν τῆς ἐποχῆς του. Ὅριστα αν δέν μέ πιστεύῃς.
Διάβασε ἐδῶ στίχους τοῦ Σουρῆ. Εἶναι ἀπό τὴν περιγραφή ἑνός
κοσμικοῦ χοροῦ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος περίμενε χωρίς νά βγάζη λέξι

κι' εὐρίσκετο εἰς δίλημμα ποιά πρώτη νά διαλέξη.

Ὁ κληρὸς τέλος ἔπεσεν εἰς μίαν ζωντοχήραν

καί ὄλοι ἐμενάριζαν τήν εὐτυχῆ της μοῖραν...

Πλὴν φεῦ... εἰς ἓνα στρόβιλον ὁ χορευτῆς γλυστράα

κι' ἀμέσως μέ τήν πλάτη του τό πάτωμα μετρά.

Ἀλλά συνηλθε παρευθὺς ὁ ἄνθρωπος καί πάλιν

κι' ἐσάλταρε εἰς τόν χορόν μέ ζωντοχήραν ἄλλην

καί μόλις ἔφησε κι' αὐτήν, καταμεσῆς τῆς σάλλας

ἐφάνη ἔξαφνα πηδῶν μέ ζωντοχήρας ἄλλας

διότι, ὡς ἐλέγετο, σέ τοῦτον τόν χορόν

εὐρέθη μία δωδεκάς, σωστή, ζωντοχηρῶν !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Μάλιστα. Κι' αὐτά τὰ γράφει ὁ Σουρῆς στά 1886, δηλαδή

ὄγδόντα τρία χρόνια πρίν. Ποῦ εἶναι λοιπόν ἡ ἀφελῆς καί

ἀπλοϊκῆ ἐποχῆ, ἀφοῦ σ' ἓνα χορό μονάχα βρεθήκανε δώδεκα

ζωντοχήρες.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Ποῦ θέλεις νά καταλήξῃς Δημήτρη ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Ὅτι τὰ ἦθε τῆς μακαρίας καί εἰδυλλιακῆς ἐποχῆς ἐκείνης

δέν ἦτανε καί τόσο ἀγνά ἀφοῦ τό διαζύγιο βρισκότανε στήν

ἡμερησίᾳ διάταξι καί οἱ χωρισμένους γυναῖκες, οἱ ζωντοχήρες

γλεντοῦσαν.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ

Φαντάζομαι ὅτι ὁ Σουρῆς, σάν σατυρικός πού γελοιογραφοῦσε

μέ στίχους μιᾶ ἐποχῆς, ἦτανε λίγο ὑπερβολικός. Ἐκεῖνο πού

ξέρω ἐγώ εἶναι ὅτι ὁ πατρέφτης καθε ἐποχῆς, εἶναι τό τρα-

γοῦδι της ἢ μάλλον τὰ τραγούδια της. Καί τὰ τραγούδια ὅλης

τῆς γεννεᾶς ἐκείνης, εἶναι ὄλα ρομαντικά καί εἰδυλλιακά,

ὅπως ἐκεῖνο τό αἰσθηματικό : Τί ὠραῖο πού 'ναι τό βράδυ...

Τό ξέρεις βέβαια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ξέρω καί τό θυμάμαι άπ' έξω. Στίχοι γλυκανάλατοι
καί ρομαντικοί. "Ακουσέ 'το :

Τί ώρατα πού 'ναι τό βράδυ
όταν βγαίνη τό φεγγάρι
ένας νέος ν' άνομπανιάρη
καί μιά νέα νά τραγουδή....

Τό φεγγάρι άργοδιαβαίνει
καί ή νέα δέν μιλάει
μά τό δάκρυ της κυλάει
πού τόν νέον θά χωριστή...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Τί ώρατα πού 'ναι τό βράδυ
καί φεγγάρι σάν δέν βγαίνει
σέ νυχτιά σιοτεινιασμένη
μέσ' τήν τόση τήν σιγαλιά.

Τα πουλάκια έχουν σωπάσει
καί τά φύλλα δέν θροΐζουν
μά τά χείλη φιθυρίζουν
λόγια άγάπης μέσ' τά φιλιά !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Συνταγή κανονική κατασκευής ρομαντικού τραγουδιού. Δέν λεί-
πει τίποτε. Λαμβάνετε ένα ζευγάρι, όλίγον φεγγάρι, όλίγο
άνομπανιαμέντο μέ κιθάρα, όλίγη σιωπή, όλίγα φύλλα δένδρων
πού θροΐζουν, όλίγα πουλάκια καί... όλα όμοσ : "Ερωτας του
1860. Γιατί σ' αútήν τήν έποχή τοποθετεί αυτό τό τραγουδι ο
Μπάμπης "Αννινος, γνωστότατος λογογράφος, ο όποιος τό διέ-
σωσε καί τό άναφέρει στά "Ιστορικά του Σημειώματα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

"Οπως δήποτε είναι ένα μουσικό μνημείο καί γι' αυτό αξίζει νά
τό άκούσωμε τραγουδιστά άπό τήν Κλειώ.

ΤΟ ΑΝΩΤΕΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΕΚΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά 'το πάλι Γιάγιο αυτό ποδ σου έλεγα. "Ο τι οί έκδηλώσεις
της παληάς έποχής άλληλοσυγκρούονται.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Καταλαβα τί θέλεις νά πης καί νομίζω πώς έχεις δίκαιο. Θέλεις
νά πης ότι ένώ ή παληά "Αθήνα περνούσε μιά έποχή ρομαντισμού

τό τραγούδι της, ὁ ἀπαραίτητος σύντροφος τοῦ εἰδυλλίου καί τοῦ ρομαντισμοῦ, δέν ἦτανε πάντα περιποιημένο, ἢ τουλάχιστον δέν μαρτυροῦσε προσπάθεια κἄν περιποιήσεως...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ἀλληλοσυγκρούεται, διότι ἐκεῖ πού βλέπεις καί ἀκούς ἓνα πραγματικά ὄρατο τραγούδι, ^{μέ εἰρμό} ~~με εἰρμό~~ καί στίχους λογικούς ἀκούς ἀμέσως ὕστερα στίχους ἀπαίσιους χωρίς καμμιά προσπάθεια ὀμορφίας καί καλλιτελείας. Παράδειγμα τᾶ δύο τραγούδια πού ἀκούσαμε ἔως τώρα. Τό πρῶτο : θαῦμα. Στίχοι Δολωμοῦ : Μὴν εἶδες τὴν ξανθοῦλα, τὴν εἶδα φές ἀργά. Πού μπῆκε στήν βαρκοῦλα, νά πάη στήν ξενητεία... Λογική καί ζωγραφική ὀμορφης εἰκόνας... Κι' ἐνῶ τραγουδοῦ μέ τόση ὀμορφιά ἢ παληά ἐποχή, γυρίζει ἀμέσως ὕστερα καί λέει : Τί ὄρατα πού 'ναι τό βράδυ, όταν βγαίνει τό φεγγάρι, ἓνας νέος ν' ἀκκομπανιάρη καί μιά βέα νά τραγουδοῦ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' αὐτό δέν εἶναι τίποτα γιατί ὑπάρχουν καί χειρότερα

ὅπως τό : Πρωῖαν σέ εἶδον
μαλλιᾶ ξεπλεγμένα
στούς ὤμους ριγμένα
καί εἶπον εὐθύς :
᾿Ω εἶθε νά ἦσο
γλυκεῖτα κυρά μου
ἢ περιστερᾶ μου
κοντά μου νά 'ρθῆς.

᾿Εγέλων τᾶ ρόδα,
ἔγέλων τᾶ κρενα
ἔγέλων κι' ἐκεῖνα
ἔγέλας καί σύ
καί μέ τᾶ μαλλιᾶ σου
ἔφάνης σ' ἐμένα
ὡς ἦσαν λυμένα
εἰκόνα χρυση !

Καί ἄς μᾶς τό πῆ τώρα ἡ κλειώ γιά νά τό ἀκούσωμε μέ τὴν μελωδία του.

ΕΚΤΕΛΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΝΩΤΕΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΕ ΠΙΑΝΟ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα πές μου σέ παρακαλώ Γιάγιο : Αὐτός βλέπει τήν κόρη τῶν λογισμῶν του μέ μαλλιὰ λυμένα, στούς ὤμους ριγμένα, ἀτημέλητη καί αχτένιστη δηλαδή καί ἀναλύεται σέ γλυπασμούς τῆς καιιάς ὥρας... ~~πῶς~~ Ρομαντισμός ἀχαλίνωτος καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά, ἔρχεται ὁ μακαρίτης ὁ Σουρῆς πού περιγράφει τόν πορὸ τήν Ἰδία περίπου ἐποχή καί λέει... Διάβασε νά ἴδῃς τί περιγράφει :

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Τότε λοιπόν, σέ μιὰ στιγμή, κεριά καί φῶτα σβήνουν καί γίνονται οἱ χορευταί, μαλλι' κουβάρια ὄλοι, φωνάζουν, σπρώχνουν, σπρώχνονται δέν ξέρουν ποῦ νά μείνουν κι' ἀνακατεύονται μαζί, ἀγγέλοι καί διαβόλοι. Καί σιγαλοί φιθυρισμοί ἀκούγονται στό σκότος κι' ἐσθήτων μεταξίνων θροῦς καί φιλημάτων κρότος καί ποῦ καί ποῦ, περιπαθῆς κυρίας στεναγμός μά αἱ κοκκάλων καποτε ἠκούετο τριγμός Τά κόκκιαλα χορευτριῶν, θά ἦσαν ὑποθέτω... Ἄλλ' ὅμως, σκότος ἀπεχθές εἰς κόρακας ἔρρέτω... Φῶς, φῶς... φωνάζουν ἀπ' ἐδῶ, φῶς - φῶς καί ἀπ' ἐκεῖ, ἀβάντι πάλιν ὁ χορός κι' ἄς παίξῃ ἡ μουσική. Καί νά, τά φῶτα ἀναφαν καί τό σκοτάδι φεύγει κι' ἄς δοῦμε τώρα ποῦ καί πῶς εὐρέθησαν τά ζεύγη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Στάσου Γιάγιο. Σέ διακρίνω, γιατί ὁ Σουρῆς προχωρεῖ μέ στίχους πού καλύπτεται θά εἶναι νά τοῦς παραλείψωμε. Ὅμως ἀπ' αὐτήν τήν περιγραφή, μου γεννιέται ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Σουρῆς εἶναι καί λίγο φεύτης. Πῶς σβήσανε τά φῶτα ξαφνικά ; Πρόσεξε τί λέει ; Κεριά καί φῶτα σβήνουν... Πῶς σβήσανε τά φῶτα ; Ἡλεκτρικό δέν ὑπῆρχε στά 1886. Συνεπῶς ὁ φωτισμός γινότανε μέ φωταέριο καί μέ κεριά, ἀφοῦ ἐπιμένει ὁ Σουρῆς νά τ' ἀναφέρει. Πῶς σβήσανε λοιπόν ὄλα μαζί καί πῶς

ἔναφαν πάλι ὅλα μαζί ;

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Νά σοῦ ἐξηγήσω Δημήτρη. Ὁ Σουρῆς πρέπει νά εἶναι λίγο ὑπερβολικός στίς περιγραφές του καί σάν ποιητής καί σάν σατυρικός. Μήν ξεχνᾷς ὅτι ἡ σάτυρα δέν εἶναι παρά μιᾶ γελοιογραφία διὰ τοῦ λόγου. Καί ὁ Σουρῆς εἶναι δικαιολογημένος ἂν ὑπερβάλῃ καμμιά φορά. Ὡστε λοιπόν ἠλεκτρικό ρεῦμα δέν ὑπῆρχε στήν Ἀθήνα στά 1886 ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ὑπῆρχε. Μόνο μετά τρία χρόνια ἀπό τότε, στά 1889 ὑπεγράφη διάταγμα περί ιδρύσεως ἐργοστασίου πρός παραγωγήν καί παροχήν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος εἰς τήν ἐταιρείαν Βλάχου καί Μάτσας. Στά 1889 καί μετά ἕνα χρόνο, στά 1890 ἠλεκτροφωτίσθησαν τά Ἀνάκτορα καί ἡ οἰκία Μελά, δηλαδή τό κτίριο ὅπου βρίσκεται σήμερα ἡ Ἀθηναϊκή Λέσχη στήν λεωφόρο Πανεπιστημίου

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καί τό ἐργοστάσιο τοῦ ρεύματος ποῦ βρισκότανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ κοντά, ἀνάμεσα στά δύο αὐτά μέγαρα, ἀκριβῶς στήν γωνία τῶν ὁδῶν Βουκουρεστίου καί Πανεπιστημίου. Ἦτανε ἕνα ξύλινο παράπηγμα μέ μιᾶ μηχανοῦλα ἑκατόν πενήντα ἵππων πού ὅταν ἐδούλευε, ἐσείετο ὁ τόπος, ὅπως ἔγραφαν τότε οἱ ἐφημερίδες.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι τί κόσμος θά μαζεῦότανε τριγύρω ἀπό τό ~~παραπήγμα~~ σανιδένιο αὐτό παράπηγμα γιά νά χαζέψῃ τήν μηχανή πού δούλευε. Γιατί ὅπως δῆποτε θά ἦτανε γεγονός γιά τήν μικρή τότε Ἀθήνα ὁ ἠλεκτροφωτισμός.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί μεγαλύτερο ἀνόμη γεγονός ἦτανε ὅταν μετά τέσσερα χρόνια ἠλεκτροφωτίσθημε στόν Πειραιᾶ ἡ Σχολή Δοσίμων, ἡ ὁποία τότε ἦταν ἐγκατεστημένη ὄχι στήν ἑρᾶ, σέ κτίριο, ἀλλά σ' ἕνα καράβι, τήν περίφημη " Φ ρ ε γ ἄ δ α ".

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Φαντάζομαι ὅτι θά ἴγινε μέγας ἐορτασμός.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐπίσημη τελετή. Κατέβηκε ἡ Κυβέρνησις στόν Πειραιᾶ, ὁ βασι-

ληῆς, τὸ Διπλωματικὸ Σώμα καὶ χιλιάδες κόσμου νὰ ἴδουσι τὴν περίφημη φρεγάδα ἠλεκτροφωτισμένη. Κι' ἔγραφε τότε ἓνας δημοσιογράφος κάνοντας περιγραφή τῆς τελετῆς : Καὶ ὦ τοῦ θαύματος ! Μὲ τὴν ἀπλὴν στροφὴν ἐνὸς κομβίου, ἡ νύξ μεταβάλλεται εἰς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος καταυγάζεται ἀπὸ δεκάδας, ἑκατοντάδας μικρῶν ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν ὥστε νὰ δύναται τις νὰ βλέπῃ καὶ τὴν νύκτα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τὸ θαῦμα Δημήτρη δέν εἶναι αὐτό. Τὸ θαῦμα εἶναι πῶς ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ ἡ ζωτικότης τοῦ Ρωμηοῦ, ~~κατέβαλλαν~~ ἐδημιούργησαν τὴν Ἀθήνα μέσα σέ πενήντα, ἐξήντα χρόνια. Διότι, γιὰ σπέφου : "Ἐχομε μιᾶ περιγραφή ἐνὸς ἄγγλου περιηγητοῦ πού ἔφτασε στήν Ἀθήνα στά 1835, στήν ὁποία διαβάζομε :

" οἱ δρόμοι εἶναι σχεδόν ἔρημοι καὶ ὅλα τὰ σπίτια σχεδόν χωρὶς
 " σκεπές. οἱ ἐκκλησίαι γυμνές. Μόνο σέ μιᾶ ἐκκλησία γίνεται λει-
 " τουργία. Λίγα νέα ξύλινα σπίτια, ἓνα ἢ δύο στερεώτερα καὶ οἱ
 " δύο σειρές τῶν σανιδωπῆκτων παραπηγμάτων πού ἀποτελοῦν τὴν
 " ἀγοράν, εἶναι τὰ μόνα κατοικούμενα ἐνδικοιτήματα, γιὰ τὰ ὅποια
 " ἤμποροῦν νὰ καυχηθοῦν τώρα αἱ Ἀθηναί. Τόσον ἀργά ἀναλαμβάνει
 " ἡ πόλις ἀπὸ τὰ ἐπακόλουθα τοῦ τελευταίου πολέμου "

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Ὅμως ὅπως γράφει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφέας ὁ Κρίστοφερ Γουόρντσοουρθ, ἡ πόλις εἶναι ἀριετὰ καλὰ ἐφοδιασμένη :

" εἶσκει κανεῖς μαῦρο χαβιάρι, καπνὸ σέ φύλλα, σῦκα, κρεμμύδια
 " ρυζι, πίπες, τσιμπούκια, ὅπλα ἀσημοκαπνισμένα, γιλέκα πεντη-
 " μένα. Δέν ὑπάρχουν ὅμως βιβλία, λυχνάρια καὶ παράθυρα στά
 " σπίτια. Τὰ γράμματα πού φθάνουν, διαλαλοῦνται ἀπὸ τὸν τε-
 " λάλη στοῦς δρόμους καὶ ἂν δέν εὑρεθῇ ὁ παραλήπτης, καίγον-
 " ται... Ὁ μουεζίνης ἀνεβαίνει ἀκόμη στόν μιναρέ καὶ προσεύχε-
 " ται !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ὅμως μέσα σ' ἐξήντα μόνο χρόνια, ~~ἢ~~ τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα γίνονται πολιτεία, μέ ἀνάκτορα καὶ μέγαρα καὶ ἠλεκτροφωτισμό.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί φυσικά, μέ τήν ανάπτυξι τῆς πόλεως, ἀναπτύσσεται καί τό αἶσθημα, ὁ ἔρωτας. Ἄρχίζει ἡ βασιλεία τῆς καντάδας καί οἱ ἀθηναῖοι κανταδόροι διασχίζουν τούς σκοτεινοὺς νυκτερινοὺς δρόμους, τραγουδῶντας :

Μιά πεταλοῦδα νά 'μουνα
νά πέραγα σιμά σου
στά χεῖρά σου ὡ ἀνδράκι
~~νά φίλαγα τὰ χεῖρά σου~~
στα φινὶ
~~καὶ τὰ~~ τριαντάφυλλά σου.

Νὰ δρῶσθαι τὰ χεῖρά μου
τὰ ἀσπιδιγαστρίνα
ὡν τῆς καρδίας μου
ὁ ἐξίναγκοι
τὰ ἔχει μαρμαίνα
#

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Βέβαια. Εἶχε ἀρχίσει τήν ὄρῃσι του ὁ λαϊκὸς συνθέτης Νικόλαος Κόκκινος, πού χωρὶς νά ξέρη καλά μουσική, μόνο μέ τήν κιθάρα του γέμιζε τίς φυχὲς τῶν ἀθηναίων μέ μελωδίες καί μ' αἰσθηματικούς στίχους. Αὐτὴ ἡ πεταλοῦδα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα του τραγούδια. Θά τό ἀκούσωμε ὁλοκληρωμένο τώρα ἀπὸ τήν Κλειώ Δενάρδου.

ΕΚΤΕΛΕΙΤΑΙ Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Γιάννο μου, νομίζω πὸς ἀρκετὰ εἶπαμε γιὰ σήμερα. Ἡ ὥρα πέ-
ρασε καί πρέπει νά σταματήσωμε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

"Ας σταματήσωμε λοιπόν καί ἂν οἱ ἀκροατές μας ἐκανοποιήθη-
καν ἕς δεχθῶν τό ραντ εβου πού τοὺς δίνουμε γιὰ τήν προσεχῆ
Κυριακή...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

~~ἔπειτα εἶπα τὸ βράδυ!~~

#

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

"Ἠδιχάγχερι νάμοννα, με τῆν ἀνάτρον σου
νά ἐμάνα εἰς ὄμιθ σου, νάποισω σὶ ὠαγμοῖσον
εἰς τὰ νὶ κα χεῖ τῆς καρδίας, νά ἰδῶ τὰ μυστικὰ τῆς
σοῦν ὄνο κρύβονε βαθυὰ ἢ ἀναδυναμολά τῆς.